

יוצא לאור ע"י
 ללמוד ולדעת - מודע הלכתי
 רח' אבוהצירא 8 בני ברק
 דוא"ר: noy10@etrog.net.il
 נעדר ע"י
 הרב ר' ישראל מאיר וויל שליט"א
 מת"ס וביום השבת והשולחן כוללתו
 והמועדים כדלכתם
 רב קהילת בני הישיבות רמת בית שמש ג' 2

מצאיר דרך

מידע הלכתי
 גליון מס' 29

עמ' ח'
 הנהגות גדולי ישראל

עמ' ב'
 'לדעת חכמה'
 שאלות מצויות מבית
 ההוראה

עמ' א'
 'נושא על הפרק'
 מגבונים כשרים
 לשימוש בשבת

אזהרה-מצית להדלקת נרות שבת
 לאחרונה נמכר מצית להדלקת נרות שבת שמופעל על ידי אש חשמלית, כאשר בסיום ההדלקה האשה עוזבת את הכפתור והאש החשמלית מתכבה.
 בעזיבת הכפתור יש איסור שבת [איסור כיבוי ואיסור סותר], ולכן מי שנוהג שלא לכבות את הגפרור לפני הברכה [על פי השיטות שקבלת שבת היא בהדלקת הנרות שמברכים עליהם ולא בברכה עצמה], אסור לו להשתמש במצית זו.
 בספר 'וביום השבת' [סי' ל"ה סעי' י"ד] הוכחנו שדעת הפוסקים שיש לחשוש שעצם ההדלקה של נרות שמברכים עליהם זה קבלת שבת, ולכן אין להשתמש במצית זו להדלקת נרות שבת.

מגבונים 'כשרים לשימוש בשבת'

לאחרונה נמכרים בחנויות 'יש' מגבונים כביכול 'כשרים לשימוש בשבת'. אמנם, הדבר אינו נכון כלל, והמגבונים האלו אסורים לשימוש בשבת, ואין לסמוך על הפרסומים של היצרן כביכול יש לו הכשר.

א. הובא בוביום השבת סי' ו' סעי' י"ח שלדעת כל הפוסקים אסור להשתמש במגבונים של ימינו שפס"ר שייסחטו והרי ניחא ליה ורועה בסחיטתם.
 וגם אם המגבונים אינם גידולי קרקע, הרי יש בהם איסור סחיטה מדרבנן [ע"י פמ"ג בסוף הפתיחה לסימן ש"כ ומנחת חנוך מלאכת מלבן ד"ה כתב עוד ואגלי טל דש ס"ק ז' אות כד].
 ופס"ר אסור אפילו בדרבנן כמב' בס"י ש"כ, כ' ובס"י של"ז, א', וכל שכן בנידון זה שרועה בסחיטה ופשוט שאסור [וגם אינו דומה לספק

פס"ר לשעבר המבו' בט"ז סי' שט"ז סק"ג וסק"ד, כיון שכאן רוצה בסחיטה א"כ הוי מלאכה גמורה- אלא שיש לו ספק האם יצליח לעשותה [ולכן צריך לייצר באופן שבודאי לא ייסחט שום נוזל].
 ואין להתיר מצד כבוד הבריות או לצורך התינוק שדינו כחולה שאיב"ס כמש"כ המנח"י [ח"י סי' כ"ה] שאם אפשר לעשות הדבר באופן אחר אלא שיש בזה קצת יותר טירחה אין זה נחשב כבוד הבריות, ועוד יש להוסיף שבכל כבוד הבריות היתר רק אם לא היתה אפשרות להכין פיתרון

אמנם, אם ייצרו בעתיד מגבונים שודאי אינם סוחטים ומעלתם רק מצד סוג הנייר שלא נקרע [או שיהיה בהם לחות שבודאי אינה נסחטת], יהיה מותר להשתמש בהם.

שאלות מבית ההוראה

חיוב טבילה במתנה של כוס שבתוכה ממתקים

יש הנותנים מתנה כוס ובתוכה סוכריות או שוקולד. ראיתי בספר השולחן כהלכתו שחיוב הטבילה הוא על מקבל המתנה ולא על הנותן. אם כן, מיד כשהכוס מגיעה לידי המקבל הוא חייב בטבילה ויש לו איסור בכל רגע ורגע שהסוכריות נשארות בכוס? האם יש כאן לפני עיוור כלפי המקבל?

השובה: אכן, חיוב הטבילה מוטל על המקבל², ועטיפות הסוכריה או עטיפת השוקולד אינם נחשבים כלי והכלי צריך טבילה גם כלפיהם³, אבל השארת הממתק בתוך הכלי עד שיטבילו אותו, אינו בכלל איסור השימוש בכלי בלי טבילה⁴, ולכן הדבר מותר ואין כאן לפני עיוור, אלא שצריך להודיע למקבל שיטביל את הכלי מיד כשרוצה להשתמש בו לדבר אחר.

תרמה כסף לצדקה והבעל מתנגד

אשה תרמה סכום גדול לצדקה והבעל מסרב לסכום הגבוה אבל האשה לא מתחרטת על התרומה וטוענת שהיא המפרנסת היחידה של הבית וזכותה לתרום כהבנתה אלא שאומרת שבעלה מתנגד, האם קופת הצדקה חייבת להחזיר את הכסף?
השובה: אי אפשר לתבוע את הכסף בבית דין משום שיש בזה מחלוקת הפוסקים, אבל למעשה יש להחזיר את הכסף מכיון שעיקר הפסק שאיננה יכולה לתרום אפילו אם היא המפרנסת היחידה, ועוד יש להוסיף שמניעת קטטה דוחה כמה מצוות⁵.

אפילו עראי ואפילו פעם אחת כל עוד הוא אינו טבול.

ג. השולחן כהלכתו שם סעי' כ"ד בשם הפוסקים. והטעם פשוט, משום שהעטיפה בטילה למאכל ואינה נחשבת כלי בפני עצמה [אבל אם הממתקים מונחים בתוך 'צלופן' לדוגמא, א"כ הכלי אינו חייב בטבילה כלפיהם]. ד. שו"ת מהרי"ל דיסקין קו"א אות קלו. וביאר שם הטעם משום שמהתורה יש חיוב טבילה לכלי וחז"ל אסרו להשתמש בכלי בלי טבילה, אבל השארת מאכל שבתוכו אינה נחשבת שימוש מפני שהוא רק 'שב ואל תעשה' והאיסור הוא רק על שימוש חיובי.

ה. ע"י באה"ט ופנ"ש אבה"ע סי' פ' סק"א, ומבואר שעיקר הפסק שגם אם היא המפרנסת היחידה מעשה ידיה לבעלה ואינה יכולה לתרום

אחר מער"ש כמבו' בסי' שי"ב סק"ב וסי' שכ"ב סקי"ד.

ולמעשה, בדקנו את המגבונים, והמציאות שכמעט תמיד נסחט מהם נוזל בכמות של טופח על מנת להטפוח, וכבר כתב על כך אחד מהרבנים הגאונים נותני הכשרות שכל ההכשר היה מבוסס על הבטחת החברה לייצר באופן שבודאי לא ייסחט נוזל- אבל המציאות איננה כך כלל.

ב. השולחן כהלכתו סי' י"ח סעי' ל"ח בשם הפוסקים, והטעם משום שכלפי הנותן הכלי אינו משמש כלי סעודה אלא מיועד למתנה ורק כלפי המקבל יש כאן כלי המיועד לסעודה [והנותן אין לו חיוב להטביל בשביל המקבל כמש"כ במנחת שלמה ח"ב סי' ס"ח אות ג]. ועי' רמ"א יו"ד סי' ק"כ, ח' שאסור להשתמש בכלי שאינו טבול

נוסח כתובה של כלה שקנתה את הנדוניה מכספה

בת מבוגרת שיש לה משכורת מסודרת והיא קנתה מכספה את כל הנדוניה. אין לכתוב בכתובה 'מבי אבזה' או 'מבי נשא'?

תשובה: אם היא חיה בדירת ההורים או אוכלת משלהם, צריך לכתוב 'מבי אבזה'.

שכן שקבע מזווה בכניסה לבנין במקום שיש מחלוקת אם כשר

בבניינים רבים באזורי בניה חדשים, המשקוף צר והדלת נסגרת ממש על המשקוף באופן שאם היתה שם מזווה לא היו יכולים לסגור את הדלת, ויש מקומות שחלק מהשכנים ראו שכבר אחד מהשכנים קבע מזווה לא על המשקוף כרגיל אלא על הקיר מבחוץ [או על המשקוף מבחוץ] סמוך לפתח, האם חייבים להחזיר את המזווה למשקוף, ואם כן, האם יכולים לברך על קביעת המזווה?

תשובה: חייב להסיר את המזווה ולקובעה שוב במקומה במשקוף [או באופן שיעשו חריץ במשקוף או באופן שהמשקוף והמזווה בולטים קצת גם לפני הדלת], וצריך לברך על קביעת המזווה במקום החדש הנכון¹.

ש"פ סק"ג], ואמנם הגרעק"א בגליון השו"ע [חור"מ שם] הביא מחלוקת ראשונים בענין זה, אבל כיון שהרמ"א והש"ך פסקו כך, כן נקטנין להלכה.

ואם כן, כל מה שקנתה לנדוניה, נחשב שקנתה מכספי אביה.

ז. יש לנו לדון בזה ב' עניינים: א. מה דין המזווה כשהיא מונחת מבחוץ. ב. אם נאמר שראוי או שצריך להעביר את המזווה, האם מי שמעביר את המזווה יכול לברך.

ונתחיל בנידון הראשון, בגמ' איתא [מנחות דף לב:]: הניחה אחורי הדלת סכנה ואין אין בה מצוה. ובטור [יו"ד סי' רפ"ט ס"ב] כתב 'ואם הניחה אחורי הדלת אין זה מצוותה, ונראה שאם שינה באלו המקומות אין זה מעכב'. ובשו"ע [שם, ב'] כתב 'איזהו מקום קביעותה בתוך חלל של פתח בטפח הסמוך לחוץ', וברמ"א [שם] כתב 'ואם שינה אינו מעכב ובלבד שינחנה במזווה עצמה'.

ובש"ך [שם סק"ג] כתב שכוונת הרמ"א שאפילו אם הניחה אחורי הדלת אין זה מעכב- וכנראה מפרש את מה שכתב הרמ"א ובלבד שינחנה במזווה עצמה לגבי 'תלאה במקל' [שעל זה מפורש בגמ' שם שפסולת], כלומר, שאם לא הניחה על המזווה עצמה אלא תלאה על מקל סמוך למזווה אזי פסול, אבל אם קבעה על המזווה עצמה מבחוץ אחורי הדלת כשר כדיעבד

כלי הסכמתו.

והנה, לא מצינו חיוב לצאת ידי שמים על דבר שיש בו מחלוקת הפוסקים [ובהלכותני ואיני יודע אם פרעתיך ויש לתובע טענת ברי בחור"מ סי' ע"ה, ט', יש לתובע טענת ברי ונתבע שמא ובנוסף שניהם מודים שהיתה הלוואה], אמנם כאן עיקר הפסק שמעשה ידיה לבעלה [אלא שיכולה לטעון קים לי וכו'] ולכן בבית דין א"א [הוציא ממנה], ועי' גם מנחת שלמה [ח"ג סי' ק"ג אות כב] שלמעשה בדר"כ שייך לבעל ולא נחשב כהעדרה עי הדחק.

ועי' תרוה"ד סי' ס' ובי' הגר"א בגליון השו"ע [אבה"ע סי' א', ח'] שחשש קטטה דוחה מצות עשה דאורייתא, וכן מבואר במדרים דף סו:, אמנם בחולין דף קאמ. מבואר שאין הדבר פשוט למעשה, אבל יש לחלק בין חשש קטטה ממש לבין מניעת שלו' בית כראוי בין איש לאשתו. ועיין בית שמואל סי' א' ס"ק י"ז ובי' הגר"א שם סק"ב וסק"ג.

ו. בשו"ע [חור"מ סי' ע"ר, ב'] כתב הרמ"א מציאת גדול הסמוך על שולחן אביו לאביו והוסיף הרמ"א שהוא הדין למעשה ידיו, ובב"י לא מוכח להיפך מזה, ואם כן, כיון שהיא סמוכה על שולחן אביה בדיוור הבית או במזונותיה, מעשה ידיה לאביה [אלא א"כ תאמר שרוצה לשלם על הדיוור והמזון ושאר ההוצאות ולקחת את מעשה ידיה לעצמה], וכ"כ הש"ך [יו"ד סי'

וכל זה נכלל בתחילת דברי הרמ"א שאם שינה אינו מעכב וכשיטת הטור.

והביא הש"ך ששיטת הרמב"ם ונמוק"י שפסולה, וכן פסק הב"י, וכן כ' הלבוש- ובלבוש משמע שהינן כן בדעת הרמ"א, ופירש את דברי הרמ"א ובלבד שייחנה במזוזה עצמה לגבי אחורי הדלת, כלומר, שאם לא קבעה במזוזה עצמה אלא אחורי הדלת אם כן מעכב גם בדיעבד.

ולכן מסיק הש"ך שצריך לחזור ולתקנו כהוגן. והביא שם את דברי הדברי חמודות [אות טז] לגבי בתים הפתוחים לרחוב העכו"ם והם קובעים את המזוזה בתוך הבית אחורי הדלת, שיש להם על מי שיסמוכו. [שם הביא הד"ח את הלבוש שפי' בדעת הרמ"א שפסול בדיעבד, והוא עצמו חולק עליו כהבנת דברי הרמ"א ומפרש שגם אחורי הדלת כשר לשיטת הרמ"א וכו"ל, ועי' גם בדעת קדושים סי' רפ"ט (גינולי הקודש סק"ד) בכיאוור הצדדים]. וגם הגר"א בכיאוורו פירש את הרמ"א כהבנת הד"ח והש"ך. עוד הביא הש"ך [סי' רפ"ו סק"ן] את הדברי חמודות [שם אות מו] לגבי חדר שנמצא אחרי חדר שפטור ממזוזה [למשל, אם יש חדר ד' על ד' אחרי חדר אמבטיה והוא חדר חשוב] והדלת נפתחת לתוך החדר הפנימי וממילא המשקוף פתוח לחדר שפטור ממזוזה, וכתב שיקבע בפנים אחורי הדלת כיון שאי אפשר לקבוע על המשקוף שהרי הוא פתוח לחדר שפטור ממזוזה, והוא לשיטתו שאחורי הדלת כשר בדיעבד, אם כן בשעת הדחק אפשר לעשות כן.

ובח"א [כלל ט"ו סכ"א] הלך בדרך שלישית, וחילק בין הנחה על המזוזה עצמה מבחוץ שכשר בדיעבד [אבל לא יברך] לבין הנחה על הכותל מבחוץ שפסול גם בדיעבד.

וביד הקטנה [פ"ג סי"א ומנחת עני סקי"ט] כתב שאין הבדל בין אחורי הדלת לפני המשקוף או אחרי המשקוף ושניהם שוים בחיסרון של אחורי הדלת.

ולמעשה, דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל [אבני ישפה ח"ה סי' קל"ח ונספר תהלתך עמ' ז-ח] שאין לקבוע מזוזה בשום אופן מבחוץ ואם המשקוף צר צריך לקבוע את המזוזה אף שתהיה קצת באויר ואם הדלת נסגרת ממש על המשקוף צריך לחתוך במשקוף כדי לקבוע את המזוזה במשקוף עצמו.

וכן דעת הגר"ש ואזנר זצ"ל כפי שביאר בשבט

הלוי [ח"ג סי' קנ"א], ואף שבאבני ישפה שם הביא בשמו לא כן, בספרו שבה"ל ביאר ששם היה חשש שהמזוזה תיפול אם יקבעה במקומה, אבל אם יש אפשרות לקבוע בחלל ודאי צריך לעשות כן אפילו אם המזוזה תבלוט החוצה מפני שיש דעות שאחורי הדלת פסול אפילו בדיעבד.

*

אם כן, עלה בידינו שצריך להסיר את המזוזה ולקובעה שוב במקומה בפתח, ואם יהיה צורך, צריך לחתוך במשקוף כדי שיהיה מקום למזוזה. ויש לדון האם מי משעביר את המזוזה צריך לברך כשיקבענה במקומה בחלל הפתח.

והנה, בשבט הלוי שם סיים שיעביר את המזוזה מבחוץ לחלל הפתח בלי ברכה, וכוונתו כיון שהרי יש שיטות שכשר בדיעבד וכו"ל.

אמנם, במקרה המובא כאן, נראה לענ"ד שהשכן הקובע את המזוזה יקבענה בברכה.

ואבאר, בדרך כלל מי שקובע את המזוזה בפעם הראשונה, הוא גם קובעה בפעם השניה, וכיון שבפעם ראשונה אפשר שיצא ידי חובה, א"כ שוב אינו יכול לברך.

אבל במקרה דידן, הרי אחד מהשכנים הוא זה שקבע בפעם הראשונה, והרי לדעת [רוב] האחרונים גם במזוזה צריך דין שליחות וכמו שנביא לקמן, א"כ השכן הראשון קיים את המצוה מדין זכין לשאר השכנים, וכיון שהמקום הוא מקום השנוי במחלוקת הפוסקים ויש שיטות שלא יצא ידי חובה אפילו בדיעבד, א"כ יכול השכן השני לומר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי, ויותר מזה, הרי לא היתה כאן שליחות ממש אלא שהראשון קבע מדין זכין, ואם הקביעה לא היתה במקומה, א"כ אין כאן זכין כי קבע במקום שיש בו מחלוקת הפוסקים.

ואין לומר שיש לו זכות כי בלעדיו גם זה לא היה, משום שהשני יכול לומר, אם לא היתה מזוזה כלל הייתי מברר וקובע כהלכה, ועכשיו מתברר שהקביעה הראשונה לא היתה זכות לי.

ומצינו כן בפמ"ג [סי' ר"ד במ"ז סקי"א] לגבי מי שבירך להוציא את כולם ידי חובה, ובטעות בירך האדמה על פרי העץ, שיכולים השאר לומר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי. וכע"ז במשל"מ [אישות פ"ז ח"כ] לגבי מי ששלח לקדש אשה והשליח קידשה באופן שמועיל רק מדרבנן שיכול המשלח לומר לתקוני שדרתיך ולא

תפילה בנסיעה באוטובוס

אשה שעובדת וצריכה לצאת מביתה מוקדם, האם יכולה להתפלל בנסיעה באוטובוס?

תשובה: א. יכולה להתפלל באוטובוס^ח עד תפילת הלחש שחייבת עמידה^ט, ולכן תפסיק קצת לפני סוף ברכת גאל ישראל וכשתגיע למקום שיכולה להתפלל בעמידה תמשיך עד סוף הברכה ותתפלל^י, ונכון שלא תשהה זמן ארוך יותר משבע דקות אלא מדי פעם תמשיך עוד קצת^{יא}.

ב. ויש לדעת, שאשה חייבת בתפילת שחרית כמו איש^{יב}, אלא שפטורה מקריאת שמע, אבל חייבת לומר פסוק ראשון של שמע ישראל, וכן חייבות לומר מ- ויציב עד גאל ישראל ולסמוך גאולה לתפילה^{יג}.

ג. גם אם יש לה תנאים נוחים להתפלל בכוונה בנסיעה, צריכה לומר ברכות התורה וברכות השחר בבית [נשים הנוהגות כשיטת המחבר, יכולות גם כן לצאת לדרך אחרי הברכות אלא שחייבות לומר גם את ברכת המעביר שינה]^{יד}. וטוב להחמיר ולהימנע

ואין הדבר פשוט להוציא מזה הלכות כי הדבר תלוי בכל מקרה לגופו לפי הענין והעומס [עי' ליקוט שיחות הח"ח ח"א אות כז מאת בנו ובמחזה אליהו סי' י"ט אות יד בשם החו"א], וכבר עורר על כך האבי עזרי [מכתבים ומאמרים ח"ג] שהחובב שלהם אינו בתפילה גמורה ומה שכן חייבות בודאי יכולות וצריכות למצוא זמן לכך, עכ"פ כיום שיש מטפלות ומעונות ומשפחתונים לא שייכות סברות אלו כלל, ופשוט וברור שנשים היוצאות לעבוד ואינן מטופלות בילדים כל היום בודאי חייבות בחיוב גמור להתפלל וחייבות גמור כמו האנשים.

יג. סי' ק"ו סק"ד וסי' ע', א' וסק"ב וסק"ה.
יד. ברמ"א סי' פ"ט, ג' ובמשנ"ב סי' צ' סקנ"ג מבואר להקל מעיקר הדין לצאת לדרך אחרי שאמר ברכות.

והנהוגים כהמחבר ואין להם את קולת הרמ"א הנ"ל, יש להקל עכ"פ לגבי נשים אחר שאמרו את ברכות השחר כולל ברכת המעביר שינה, והרי אמרו תפילה קצרה בברכת המעביר שינה ויש מקום לסמוך על זה לשיטת הרמב"ם כמב' בס"י ק"ו, א' וסק"ד, וכן משמע בלשון המחבר שם, אלא שהפוסקים הכריעו כשיטת הרמב"ן שצריכות להתפלל כמו אנשים תפילת שחרית ומנחה, אבל הנהוגות כהמחבר יכולות לסמוך על זה לענין נסיעה לדרך לפני התפילה.

ומבואר בט"ז [סי' פ"ט סק"ג] שהאיסור גם

לעוותי והשליחות בטילה, והובא בדע"ת שם, ובעי"ז דן במנחת שלמה [ח"א סוף סי' י"ח] והביא מהמהר"ל דיסקין [ק"א אות קפא] ומהגר"פ פראנק שאם השליח עשה מעשה שיש אומרים שמועיל רק בדיעבד שיכול המשלה לומר לתקוני שדרתיך, ודן שם לגבי מסדר קידושין שטעה ובירך שהכל במקום בפה"ג. וכל דבריהם כששלה שליח ממש, אבל בנידון דידן הרי לא היתה שליחות אלא שהראשון קבע מדין זכין, ובזה פשוט שיכול לומר שהמעשה אינו זכות אצלו כי נעשה באופן שתלוי במחלוקת הפוסקים.

*

והקובע יחליט שרוצה רק את המצוה של המזוזה בלי לזכות במעשה הקביעה שהוא אינו זכות. ח. ובתנאי שיכולה להתפלל בצורה נוחה, עי' סי' פ"ט סק"ח.

ט. סי' צ"ד, ט'. ועי' גם סי' פ"ט סק"מ.
י. עי' סי' ק"ו סק"ד שנשים חייבות לסמוך גאולה לתפילה.
יא. סי' ס"ה סק"ד וסק"ה.
יב. סי' ק"ו סק"ד.

והנה, יש ששמעו שמועה להקל משום שמתופלות כל הזמן בילדים והעוסק במצוה פטור מן המצוה או שמשום העומס בטיפול הילדים אין להם פניות הדעת, ואף שלא נזכר דבר זה בפוסקים כלל אלא רק ממעשים שהיו

מיציאה לדרך אפילו אחרי הברכות^{טו}.

ובאמת רצוי לומר את הברכות בבית מטעם נוסף, שהרי בברכות התורה חייבים לעמוד^{טז} ובברכות השחר טוב להדר ולעמוד^{טז}.

ד. אין להתפלל מול מראה^{יח}, אבל מותר להתפלל מול חלון שיש בו השתקפות קלה של העומד מולו [אבל אם החלון עשוי כך שהוא כמעט כמו מראה והצורה ניכרת היטב, גם זה אסור], ואם אפשר בקלות להחמיר בזה, עדיף^{טז}.

אות מט] הביא שחכמי הספרדים נהגו לשבת בברכות השחר כדי לכוון היטב.

יח. סי' צ' סקע"א.

יט. המשנ"ב בסי' צ' סקע"א כתב שאסור להתפלל מול מראה משום ביטול כוונה וכן משום שנראה כשתחוה לבבואה שלו [והמקור משר"ת הרשב"ז ח"ד סי' ק"ן].

והנה, כשמתפלל מול חלון אין ביטול כוונה מפני שהצורה אינה ברורה מולו, וגם לא נראה באופן כזה כמשתחוה לבבואה שלו כי הצורה שלו נראית רק בהשתקפות קלה ולא בכיורו, כ"כ האול"צ ח"ב פ"ז אות יא וכעין זה שבש"ט הלוי ח"ט סי' כ"א, ובארחות רבינו ח"א הביא שהקה"י זצ"ל נזהר בזה והיה סוגר את הוילון מול החלון, אמנם כיום הדבר מצוי מאוד בבתי כנסיות, ומכיון שכבר התרגלו בזה שוב אין חשד כלל.

ובשר"ת שבט הקהתי ח"ה סי' ל"ב מציין לדרכי תשובה יו"ד סי' י"א סקל"ה לענין איסור שוחט לתוך מים שלא יאמרו לצורה הנראית במים שוחט, וכתב שם שכל שנראית צורה אע"פ שאינו יכול לזהות הפרצוף של הצורה כגון במים עכורים ג"כ בכלל האיסור, אמנם לענין אין משם ראייה כל כך, כי הדרכ"ת עצמו מתיר לשחוט מול מראה, ומפרש שכשתחוה למראה נראה כמשתחוה לבבואה שלו משא"כ בשחיטה, והיינו, שאם שוחט לתוך כלי עם מים א"כ הוא משנה מרגילות האנשים ויש כאן סיבה לחשד ששינה כי רוצה לשחוט לבבואה, אבל מי שעושה כדרך האנשים אין לחשוד בו, ולכן אם מתפלל מול מראה יש כאן שינוי מהרגילות והדבר מעורר חשד, אבל אם מתפלל במרום שיש חלון עם קצת השתקפות, הדבר מובן מאיליו שאין כאן איזה כוונה לשנות מהרגילות אלא יש במקרה איזה השתקפות ואין לו כוונה ששונה מהרגיל.

ברוך קצרה מפני שנחשב כמו עשיית צרכיו לפני התפילה, ועי' גם שבט הלוי ח"ח סי' י"ח [ועיי"ש לגבי מנחה וערבית].

טו. גם הרמ"א בסי' פ"ט, ג' שמיקל מעיקר הדין, טיים שטוב להחמיר.

טז. במג"א סי' ח' ובסי' תר"צ לגבי ברכת עטיפת טלית וברכות קריאת מגילה כתב שכל ברכת המצוות צריך לומר מעומד, וכ"כ המשנ"ב סי' ח' סק"ב וסי' תר"צ סק"א וסי' תקפ"ה סק"א [מלבד סוכה וקידוש ומצה ששייכת לברכת הנהיגן שבודאי אפשר בישיבה כמש"כ הפמ"ג שם ושם (וכבר הזכיר ספרא זו האבודרהם בהל' עטיפת טלית), וכ"כ הפמ"ג בפתחה להל' ברכות [הקדמה לסי' ר"ב אות יח] ובסי' תל"ב במ"ז סק"ג. ובמרו"ק ובפנ"י במגילה כא כתבו שרק מצוות שצריך לעשותם בעמידה צריך לעמוד, אבל במג"א ובמ"ב שם מבואר לא כך, אלא גם מצוות שאפשר לקיימם בישיבה מ"מ יברכו בעמידה]

ואמנם בשר"ת הרמ"ע מפאנו [סי' ק"ב] כתב שלא מקפידים לעמוד בברכת התורה משום שהיא תדירה בכל יום וכתוב בה בשבתך בביתך [וזה הטעם גם לברכות קר"ש] וגם בערוה"ש [סי' מ"ז ס"ז] כתב שאין מקפידים לברך ברכות התורה מעומד.

ולמעשה, הורו הפוסקים [ציץ אליעזר ח"ט ז' סי' ב' ומנשים באוהל ע"ב צב בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל] שצריך לברך ברכות התורה בעמידה.

ז. כל ברכות השבח אפשר לאומרם בישיבה [פמ"ג בפתחה להל' ברכות אות יח ובסי' תל"ב במ"ז סק"ג, ועי' שדי חמד מערכת ב' כללים פאת השדה סי' כ"ט שהאריך בזה], ויש הידור לעמוד [בסידור יעבץ ובמקור חיים סי' מ"ו כתבו לעמוד, ועי' רבבות אפרים ח"ו סי' ת"ט פסקי הגר"ח פ' שינברג זצ"ל שיש הידור לעמוד והאגרו"מ נהג לעמוד]. ובאול"צ [ח"ב פמ"ד

ה. יש לעמוד בפסוקי קרבן תמיד^כ ובאמירת ברוך שאמר^{כא} וישתבח^{כב}, וכן כשאומר ויברך דוד עד אתה הוא ה' האלוקים^{כג}. ויש הנוהגים לעמוד גם במזמור לתודה^{כד}, וכן יש הנוהגים לעמוד באמירת אז ישיר^{כה}. וכן צריך לעמוד באמירת עלינו לשבח^{כו}.

בנסיעה בדרך שקשה לעמוד במקומות הנ"ל, יכולה להקל לשבת באמירתם^{כז}, אבל בעלינו לשבח צריך לעמוד^{כח}.

ו. אשה יכולה להתפלל במקום שיש נשים שאינם לבושות בצניעות^{כט}.

יצא מתחום שבת ואשתו דואגת לו

איש יצא מהצימר וטייל באזור וגילה תוך כדי הטיוול שיצא מתחום שבת ועכשיו אינו יכול לחזור ליישוב, והמצב בודאי אינו סכנת נפשות אבל ברור לו שאשתו תתקשר למשטרה אם ייעלם. האם מותר לו לחזור כדי למנוע מאשתו לחלל שבת שלא לצורך?

תשובה: אסור לו לחזור, ואם אשתו תתקשר למשטרה שיחפשו אחריו, לא עשתה בזה חילול שבת^ל.

מנהג ואינה מעיקר הדין כמבו' בס' נ"א, ד' שרק נהגו כן וכ"כ בכ"י הגר"א שם, וכ"כ המשנ"ב בס' נ"ג סק"א, והביא שהפוסקים דייקו כן מלשון השו"ע עצמו שכתב שם שהש"ץ צריך לומר ברוך שאמר וישתבח מעומד, ומשמע שהיחיד אינו חייב בזה- אלא שנהגו כן כמש"כ בס' נ"א. וכן באז ישיר ובמזמור לתודה אין חיוב גמור לעמוד ויש שכתבו שיכול לשבת אפילו מעיקר הדין וכנ"ל.

כח. עמידה בעלינו לשבח היא מעיקר הדין ומובאת בראשונים ובדרכ"מ וברמ"א בס' קל"ב. ובכלבו כתב שעלינו בגימטריה ומעומד.

כט. סי' ע"ה סק"ח. ואפילו שוק באשה אינו ערוה לנשים לשיטה זו כמפורש ברשב"א [ברכות דף כד. ד"ה אמר], ולכן נשים מברכות בהפסק זרועות מהערוה אע"פ שהחלק העליון של הגוף מגולה כמבו' ביו"ד סי' ר' ובמשנ"ב סי' ע"ד קט"ז, ורק כנגד ערוה ממש של אשה אחרת אסור לה כמו ערותה עצמה. ועי' גם אגרו"מ אור"ח ח"ד סי' ט"ו.

ל. הפוסקים האריכו בדין חטא בחטא דרבנן כדי שיזכה חברך ולא יחטא בחטא חמור.

אמנם כאן הנידון שונה, מפני שאם הוא יחזור הרי יעבור על איסור תחומין, אבל אם אשתו תתקשר למשטרה הרי אינה עושה בזה שום חטא כי לפי מה שהיא חוששת ממצב סכנה, מותר לה

כ. במג"א סי' מ"ח סק"א כתב לעמוד, וכ"כ בדה"ח הל' השכמת הבוקר סי"ט, ובאר"י סי' א' סק"י הביא בשם ווי העמודים שטוב לעמוד בכל אמירת הקרבנות, ובשע"ת סי' מ"ח כתב שאין צריך לעמוד והפמ"ג שם כתב שעכ"פ יעמוד בקרבן תמיד וכן מובא במשנ"ב שם סק"א. ועי' באורחות יושר להגר"ח קניבסקי שליט"א (ערך תפילה) שכתב פורשת התמיד אומרים בעמידה.

כא. סי' נ"א, ד'.

כב. סי' נ"א, ד'.

כג. סי' נ"א, ד' וסקי"ט.

כד. בדה"ח דיני פסוקי דזימרה סעי' ט' כתב לומר בעמידה, וכ"כ בקצשו"ע סי' י"ד, ד', וכן הביא בשע"ת סי' נ"א בשם מהר"י סרוק, אבל הוא עצמו חולק ומביא בשם הכתבים לומר בשייבה, וכ"כ הכה"ח סי' מ"ח סק"א שע"פ הקבלה יש לומר בשייבה. ועי' רבבות אפרים ח"ז סי' כ"ה שהאגרו"מ היה אומרו בעמידה, ובהליכות האיש הביא שהגרי"ש אלישיב זצ"ל היה אומר בשייבה.

כה. בפוסקים לא מצינו שצריך לעמוד בזמן אמירת אז ישיר, ואמנם בקצשו"ע [סי' י"ד, ד'] כתב לאומרו בעמידה, וכן המנהג המקובל כיום, ובכה"ח [סי' נ"א סק"ג] כתב לאומרו בשייבה.

כו. סי' קל"ב, ב'.

כז. עמידה בברוך שאמר וישתבח היא רק

אמירת 'שלום' לחילוני כשודאי יענה בגילוי ראש

בגליון שעבר נכתב שהמילה 'שלום' היא שם של הקב"ה. אם כן, האם מותר לומר שלום לחילוני כשודאי שהוא גם יענה שלום, והרי יש איסור לומר את שמו של הקב"ה בגילוי הראש?
תשובה: לא יאמר 'שלום' אלא יאמר 'בוקר טוב' או 'ערב טוב' וכדומה [ובשבת יאמר 'גוט שבת' ולא 'שבת שלום']. ואם אין שום אפשרות אחרת, אפשר להקל במקום צורך גדול על מנת למנוע איבה לא.

הנהגות גדולי ישראל

אברך התייעץ עם מרן ר' מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל היכן כדאי לגור, הדבר היה לפני עשרים שנה כשהתחילו להתפתח הערים החדשות.

אמר לו הגרמי"ל זצ"ל: יש עדיפות לגור בכני ברק, משום שמקום חדש של צעירים זה כמעט כמו דור חדש, כולם צעירים ואין מספיק תלמידי חכמים ויראי שמים מבוגרים שיחיו איתם ויילמדו מהם ארחות חיים, וממילא כביכול נוצר דור חדש שאמנם מכיר את המבוגרים אבל לא חי איתם ממש.

הודעה משמחת

ניתן לקבל הלכות השייכות במקומות עבודה- בנושאים: תפילה, ברכות, כשרות, צניעות, יחוד, ממונות, שבת, מועדים, קניית דירה להשקעה, לשון הרע ורכילות, חינוך מיוחד ועוד.

וכן ניתן לקבל תקציר הלכות מתוך הספר השולחן כהלכתו לפי נושאים [בשר בחלב, דם, הגעלת כלים, בשר שנתעלם מן העין ועוד]- מותאם גם לנשים

לפנות לטל' 0548572701 או לשלוח בקשה למייל ההלכה noy10@etrog.net.il

ל"ז לגבי מי ששמע את חבריו טועה בתפילה להלחש והוא עצמו גם מתפלל. לא. אסור לומר שלום בראש מגולה כמבו' במג"א סי' פ"ד סק"ב ובמשנ"ב שם סק"ו ועי' סי' צ"א, ג'.
ועפ"ז כתב בספר מור ואהלות והובא בשד"ח [מערכת אלף אות שיג] שאסור להקדים ולומר שלום לחילוני שראשו מגולה מפני שע"ז יגרום שיענה לו שלום ויש כאן לפני עיוור, וכן כ' באגרו"מ [או"ח ח"ד סי' מ אות כד], אמנם בהליכות שלמה [תפילה פ"ג אות כו] צידד להקל, ועי' עוד תשובות והנהגות ח"א סי' י"ב ורבבות אפרים ח"א סי' ז'.

להתקשר ולא עושה בזה חטא כלל.
וכן הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל [וביום השבת סי' ל"א סוף הע' ט"ז] לגבי אנשי הצלה שהזועקו לתאונה גדולה והראשון שהגיע ראה שהדבר אינו נכון ואין צורך בכוחות גדולים, והורה שאין היתר להודיע בקשר שאין צורך לבוא ואפילו לא ע"י נכרי, משום שאמירה לנכרי אסורה, אבל כל מי שבא וסבור שיש בו צורך אינו מקיים איסור כלל ולהיפך מקיים מצוה, ולכן אין הנידון שייך לחטא כדי שיזכה בחיוב אלא אין לזה היתר כלל [ויל"ע אם התאונה היתה בכביש בינעירוני- עי' משנ"ב סי' שכ"ט סק"ב, וקשה לפרט בכתובים]. ועי' גם המועדים כהלכתם סי' ב' הע'